

MEĐUNARODNA EKONOMIJA

ISPITNA PITANJA 2019/2020 - test I

Pošto su pitanja definisana kao skup pitanja, koja su logički povezana, na testu će doći 5 grupa pitanja iz 5 tematskih oblasti. Svaka grupa pitanja će imati 3 poena.

1. Koji su bili pogledi merkantilista na spoljnu trgovinu? Zašto je u njihovom učenju protekcionizam jako važan? Koje preduslove u ekonomskom sistemu je država obzbedila da bi takav način poslovanja bio moguć?
2. Na koji način se njihov koncept nacionalnog bogatstva razlikuje od današnjeg shvatanja? Objasniti Ekonomski nacionalizam.
3. Zašto je važno proučavati shvatanja o trgovini merkantilista?
4. Šta je to "novi merkantilizam" iz 80-tih godina?
5. Objasniti "novi merkantilizam" iz 90-tih godina.
6. Koliko se shvatanja Merkantilizma o trgovini razlikuju od shvatanja Adama Smita? Kakva je relevantnost svega ovoga danas?
7. Kakva je uloga države bila kod Merkantilista? U domenu spoljne trgovine? U domenu ekonomske politike?
8. Šta predstavlja osnovu za razmjenu i dobitke od razmjene prema Adamu Smitu? Na koji način nastaju dobiti od razmjene?
9. Šta su to apsolutne prednosti po Adamu Smitu? Zašto je važna međunarodna specijalizacija?
10. Koju je politiku u oblasti spoljne trgovine zagovarao Adam Smit? Koja je podesna uloga vlade u ekonomskom životu zemlje?
11. Kako koncept liberalne trgovine utiče na najefikasniju upotrebu resursa? Koji su troškovi ove politike? Koje su prednosti?
12. Objasniti Smitovu dobrovoljnu osnovu trgovine. Da li je moguće, da po Smitu, zemlje imaju negativne efekte od trgovine?
13. Do čega dovodi međunarodna podjela rada, po A. Smitu?
14. Zašto je Rikardova teorija komparativnih prednosti superiorna u odnosu na Smitovu teoriju apsolutnih prednosti?
15. Kad je moguće da zemlja koja je manja od druge, u proizvodnji svakog proizvoda, iste proizvode izvozi u drugu zemlju?
16. U kojem vremenu je ova teorija mogla da objasni trgovinske tokove?
17. Na koji način nastaju dobiti od razmjene u teoriji komparativnih prednosti?

18. Objasniti koristi od međunarodne trgovine po Rikardu: potrošački dobitak i proizvodni dobitak.
19. Ko ostvaruje koristi u međunarodnoj trgovini? Objasniti i odnose razmjene kao mjeru koristi od međunarodne trgovine?
20. Na koji način Hekšer-Olinova teorija predstavlja proširenje dotadašnjih trgovinskih modela? Šta su klasični ekonomisti rekli o međunarodnoj trgovini?
21. Šta se misli pod pojmom zemlje koja je obilna kapitalom? Šta određuje granice proizvodnje u svakoj zemlji? Kao ova zemlja učestvuje u međunarodnoj trgovini? Objasniti.
22. Ukoliko se rad i kapital mogu međusobno zamjenjivati u proizvodnji oba proizvoda, kada možemo reći da je jedan proizvod kapitalno intenzivniji, a drugi radno intenzivniji?
23. Šta tvrdi H-O teorija? Koji faktor Hekšer i Olin identifikuju kao osnovnu odrednicu komparativnih prednosti i trgovine? U kom vremenu je ova teorija objašnjavala međunarodnu trgovinu?
24. Šta tvrdi teorema o izjednačavanju cijena faktora? Koji je njen odnos sa međunarodnom pokretljivošću faktora proizvodnje?
25. Objasnite zašto H-O teorija predstavlja model opšte ravnoteže? A šta kaže Stolper-Samuelsonova teorema o tome?
26. Kako, po H-O-S, teoriji dolazi do redistribucije dohotka u zemlji i kako to utiče na kretanja cijena faktora proizvodnje u razvijenim zemljama i u manje razvijenim zemljama?
27. Šta se misli pod paradoksom Leontijeva? Koja su neka od mogućih objašnjenja paradoksa? Na koji način ljudski kapital može da doprinese objašnjenju paradoksa?
28. Po kojim stopama raste trgovina u periodu 1950-2005? Kolike su stope proizvodnje? U kojoj godini je zabilježen pad međunarodne trgovine i zašto?
29. Koje 3 grupe zemalja su najveći izvoznici i zašto?
30. Zašto je u periodu 1950-2005 došlo do smanjenja učešća regiona Sjeverne Amerike i Južne i Centralne Amerike u svjetskoj trgovini? Zašto je došlo do povećanja učešća Evrope za isti period?
31. Nabrojati koji su najveći svjetski izvoznici i uvoznici (5) u 2005. Objasniti kako je svjetska kriza uticala na novi rang svjetskih sila u 2018. godini.
32. Zašto dolazi do smanjenja učešća poljoprivrednih proizvoda u svjetskoj trgovini? Kakav je trend trgovine industrijskim proizvodima? A uslugama?

33. Na šta se misli pod pojmom ekonomija obima? Na koji način ona može predstavljati osnovu za međunarodnu trgovinu? Na šta se misli pod pojmom nove "nove međunarodne ekonomije obima"?
34. Na šta se misli pod pojmom diferencijacije proizvoda? Zašto ona kao rezultat ima nesavršenu konkurenciju? Na koji način međunarodna trgovina može da bude zasnovana na diferencijaciji proizvoda?
35. Na koji način možemo da mjerimo intraindustrijsku trgovinu? Koji su nedostaci ove mjere?
36. Kako, prema modelu tehnološkog jaza, može doći do međunarodne trgovine? Kakva je kritika upućivana ovom modelu? Šta tvrdi model ciklusa proizvoda? Koje su faze životnog ciklusa proizvoda?
37. Na šta se misli pod pojmom industrija orijentisana na resurse? Na tržište? Slobodnih industrija? Šta određuje klasifikaciju jedne industrije? Na koji način ovo utiče na obrasce međunarodne trgovine?
38. Na koji način različiti standardi zaštite okoline utiču na lokaciju industrija i međunarodnu trgovinu?
39. Objasniti Stratešku teoriju trgovine.
40. Zbog čega zemlje u razvoju žele da se industrijalizuju? Šta se misli pod pojmom supstitucije proizvoda?
41. Na šta se misli pod politikom koja je orijentisana na izvoz? Koje su prednosti i nedostaci svakog od metoda industrijalizacije zemalja u razvoju?
42. Kakvo je bilo iskustvo sa supstitucijom uvoza tokom proteklih decenija? Do čega je dovela supstitucija uvoza?
43. Koji su glavni problemi sa kojima se danas suočavaju zemlje u razvoju? Koji su njihovi uzroci?
44. Šta je uvozna kvota? Kako se ona pretežno koristi danas? Kakav je uticaj kvote na parcijalnu ravnotežu? Po čemu je on sličan, a po čemu različit od ekvivalentne uvozne carine?
45. Na šta se misli pod dobrovoljnim uvoznim ograničenjima? Kako su ih koristile Sjedinjene Države?
46. Zašto zemlje subvencionišu izvoz? Koji problem nastaju usljed ovih subvencija?
47. Na šta se misli pod pojmovima robnih, ili čistih odnosa razmjene? A dohodovnih odnosa razmjene?

48. Koji su to neriješeni problemi međunarodne trgovine sa kojima se svijet danas suočava?
49. Šta govori argument mlade industrije u prilog zaštite? Na koji način on mora biti uslovljen?
50. Šta je to 4.0 tehnologija, šta ona donosi, koje mogućnosti se otvaraju za razvijene zemlje i one manje razvijene?
51. Na šta se misli pod *ad valorem*, specifičnom i kombinovanom carinom? Da li su uvozne ili izvozne carine više rasprostranjene u industrijskim zemljama? A u zemljama u razvoju?
52. Šta je primarna funkcija carina u industrijskim zemljama? A u zemljama u razvoju?
53. Na šta se misli pod uticajem carina na potrošnju, na proizvodnju, na trgovinu, na carinske prihode i preraspodjelu dohotka?
54. Na šta se misli pod troškovima zaštite, ili gubitkom blagostanja, usljed carine? Kako se ovo mjeri?
55. Koja je razlika između nominalne carine i efektivne carine? Koja je korist od koncepta efektivne zaštite? Kako se mjeri stopa efektivne zaštite?
56. Kakva je struktura carina u razvijenim zemljama? Zašto je to povod posebne zabrinutosti zemalja u razvoju?
57. Koji su najozbiljniji nedostaci koncepta i mjere efektivne zaštite?
58. Kakav je uticaj carine na stepen specijalizacije proizvodnje u maloj zemlji? Na blagostanje zemlje? Na raspodjelu dohotka između relativno obilnog i relativno oskudnog faktora?
59. Objasniti makroekonomske efekte uvođenja carina u zemlji.
60. Koji su efekti uvođenja carina od strane velike zemlje? Koja je reakcija trgovinskog partnera? Do čega dovodi carinski rat?
61. Šta su kvote? U kojim uslovima je opravdano uvoditi kvote?
62. Kakva je njihova istorijska uloga? U kojoj mjeri se koriste danas? Kakav je stav STO prema uvođenju kvota?

63. Na šta se misli pod uticajem kvota na potrošnju, na proizvodnju, na trgovinu, na carinske prihode i preraspodjelu dohotka?
64. Objasniti efekte primjene carina i kvota, kao instrumenta zaštite. Koji je oblik zaštite bolji i u kojim uslovima?
65. Uvođenje ograničenja u spoljnoj trgovini (carine ili kvote) utiče na stvaranje različitih disbalansa u domaćoj ekonomiji ali i u međunarodnim odnosima, uglavnom da bi se sačuvala radna mjesta. Koji su troškovi zaštite?
66. Šta su necarinske barijere? Koji je njihov cilj? Da li su oni zamjena za carinske barijere koje su snažno smanjene poslije 1950. godine?
67. Koji su tipovi necarinskih barijera? Po čemu je ovaj tip barijera drugačiji od klasičnih vidova ograničenja spoljne trgovine (carine i kvote)?
68. Da li bi okarakterisali da su necarinske barjere - barijere 21. vijeka, zbog njihovih karakteristika?
69. Objasniti Klauzulu najpovlašćenije nacije i Načelo nediskriminacije kod GATT/STO? Kako ova načela su uticala na povećanje međunarodne trgovine?
70. Zašto su pregovori o liberalizaciji poljoprivrednih proizvoda uvijek problematični, dok je liberalizacija trgovine industrijskim proizvodima mnogo lakša?
71. Kolike su proječne carine za industrijske proizvode u RZ a koliko u ZUR, kolike su carine na sirovine?
72. Koje su nadležnosti STO? Da li je Crna Gora članica STO i šta to znači?
73. Koji su tijela u STO? Ko čini članove tih tijela? Ko je defakto donosilac odluka? A koje tijelo je operativno u izvršavanju svakodnevnih obaveza?
74. Zašto su SAD htjele da se povuku iz STO u 2017. godini?
75. Po čemu je specifična runda iz Dohe?

Esej pitanja (2 esej pitanja po 7,5 poena)

1. Cilj savremenog carinskog rata koje su pokrenule SAD i predsjednik Tramp je:
  - a) Preusmjeravanje tokova globalizacije ka zemljama maticama, vraćanje "poslova" u Ameriku i radnih mjesta iz Kine,
  - b) Smanjenje dominacije Kine u svjetskoj ekonomiji, posebno kroz smanjenje izvoza: kroz dislokaciju američkih pogona iz Kine u susjedne zemlje, niskih troškova;
  - c) Borba protiv ne-fer trgovine od strane Kine, kroz nepoštovanje prava zaštite intelektualne svojine, dampinga cijena, državne pomoći, industrijske špijunaže i sl;
  - d) Borba za leadersvom u novim industrijama i na taj način zadžavanje vodećih pozicija na listi svjetskih sila (SAD);
  - e) Rat će imati recesione efekte na kratki i srednji rok, dok će efekti na dugi rok biti...
  - f) Carinski rat utiče na ekonomiju EU? Koja je perspektiva?
2. Robotizacija procesa pomjera granice tradicionalne proizvodnje? Analizirati prednosti i nedostatke.
3. Objasniti kako digitalizacija i robotizacija utiču na budućnost spoljne trgovine. Objasniti šansu koju imaju manje razvijene zemlje.
4. Uvođenje tehnologije 4.0 samo će učvrstiti suprematiju visoko razvijenih - analizirati ovu tvrdnju.
5. Da li će međunarodna trgovina postati više slobodna, fer i inkuzivna u budućnosti?
6. Kako block-chain tehnologija utiče na razvoj međunarodne trgovine? Koje koristi mogu imati manje razvijene zemlje?
7. Da li savremeni sistem međunarodne trgovine stvara više prostora za mala i srednja preduzeća?
8. Kako će trgovina 2030. biti više diversifikovana? Kako će izgledati?